

SVIK
OSS INTE

OLOV SVEDELID

SAGA
EGMONT

SVIK
OSS INTE

—♦—

OLOV SVEDELID

Olov Svedelid

Svik oss inte

SAGA Egmont

Svik oss inte

Omslagsfoto: Shutterstock

Copyright © 1989, 2020 Olov Svedelid och SAGA Egmont

All rights reserved

ISBN: 9788726412284

1. E-boksutgåva, 2020

Format: EPUB 2.0

Denna bok är skyddad av upphovsrätten. Kopiering för annat än personligt bruk får enbart ske efter överenskommelse med Saga samt med författaren.

1

Hade de sett henne?

Karin hukade sig ner bakom en trädstam och började krypa på marken mot ett stort område med ormbunkar. Hjärtat dunkade i bröstet så att hon tyckte att det måste höras ända hem till byn, och det stockade sig i halsen så att det var svårt att andas.

Männens röster kom närmare och hon stannade så att inte rörelserna i bladen skulle röja henne. Hon la sig på rygg och lyssnade ångestfyllt. Ormbunkarnas blad bildade ett grönt tak över henne, men mellan dem kunde hon uppfatta den blå himlen och ekarnas kronor.

Värmen hade kommit de sista veckorna av sommaren och det kändes ångande fuktigt under de täta bladen. Insekter av alla slag kröp över hennes hud och några stack för att suga blod men hon märkte dem inte. Männens tunga steg trasade sönder grönskan och de talade hela tiden med upphetsade, hesa röster.

De var så nära nu att hon kunde uppfatta varje ord men det var så litet hon begrep av deras danska språk. Men hon förstod så mycket som att de inte var säkra på vad de sett men att de skulle undersöka det ordentligt. Karin slickade sina torra läppar och gjorde sig så liten hon kunde. Om de trodde att det var ett större djur de sett skulle de kanske nöja sig med det om de inte hittade någonting, stora djur var ju vanliga. De hade ju bara fått en skymt av henne när de vänt sig om. Låt dem gå härifrån! hamrade det i huvudet på henne. Låt mig vara i fred! Jag har inte gjort er något!

Männen stack ner sina spjut mellan ormbunksbladen och sticken kom närmare och närmare och de liknade jättestora blänkande getinggaddar som sökte sitt offer. Karin spände sig så att hon fick kramp i kroppen och bet i underläppen så att hon fick blodsmak i munnen.

De var på båda sidor om henne och de närmade sig från två håll. Stick stick stick ner med spjuten och så rörde spetsen om mot marken. Hon såg människans järnbeslagna, korta stövlar och de rörde sig obevekligt i hennes riktning. Det fanns ingenstans hon kunde fly, bara ligga ihopkrupen och vänta och hoppas på att de skulle ge upp jakten.

Vad sa de? Hon var så rädd att det sprängde i öronen och det var svårt att höra dem. Var det inte något om räv? Hade de trott att det var en räv de sett? Men inte skulle de göra sig så mycket besvär för en rävs skull. Hon visste inte, hon ville bara komma därifrån, hem till byn igen, hem till mor, hem till tryggheten...

Spjutspetsarna dansade omkring henne, de såg otäckt vassa ut, stacks ner i jorden en bit och de torra löven på marken virvlade om, grenar och kvistar knäcktes under deras stövlar. Karin orkade inte se utan knep ihop ögonen hårt och hon förde händerna till öronen för att täppa till mot deras breda danska läte.

Plötsligt brände det till mot hennes ben. Ett av spjuten hade rispat upp en stor reva i huden och hon kunde inte hålla tillbaka ett skrik och for upp från gömstället. Några ögonblick stirrade de på varandra, hon och de två danska knektarna. Så skuttade hon runt för att fly, men en hård hand flög mot hennes axel och fångade henne i ett fast grepp.

Så vilda de såg ut! Skäggiga och med buskiga ögonbryn. Deras harnesk blänkte i solskenet och strålarna studsade mot deras platta hjälmar. De var beväpnade med spjuten men också med varsin pilbåge över axeln, och korsvis över

andra axeln hängde kogret fyllt av långa pilar. Vid bältet satt kniven men inget svärd. Knekten som fångat henne skakade henne omilt och hon for som ett torrt skinn mellan hans hårda nävar. Han röt något åt henne och ville att hon skulle svara men hon förstod ju inte.

- Snälla söta, jag vet inget, kved hon.

Han röt igen och Karin började gråta. Hon kunde inte hjälpa det. Den andra knekten rynkade pannan och drog ner mungiporna och visade ett underbett med svarta maskstungna tänder. Han spottade eftertänksamt på marken och kliade sig i skägget med sina smutsiga fingrar och sa något till sin kamrat. Det verkade som om han tyckte att de kunde släppa henne.

Gör det! bad hon febrigt inom sig. Låt mig få löpa. Jag vill er inget ont. Är bara Karin från Ullemåla som inte kan låta bli att gråta. Men den första knekten var ursinnig och röt långa ramsor på sitt språk som var så olikt Värendsmålet och hans fingrar grävde sig in i hennes tunna axlar så att hon skrek av smärta.

Den andre knekten såg ut att ge med sig och svarade "Jäjä". Kamraten slängde över Karin till honom och hon fångades i ett nytt grepp om överarmarna. Han höll henne varsammare men ändå fast. Vad skulle de göra med henne? Vad var den förste knekten så rasande över? Varför... varför drog han kniven från bältet?

- Jag skul...skulle bara le...leta efter ett bortsprunget får, stammade Karin.

Knekten röt åt henne att hålla tyst, så mycket förstod hon. Han fäktade med de långa kniven i luften och med ens insåg hon att han inte bara hotade henne, han skulle verkligen döda henne!

Vad skulle mor säga när hon inte kom tillbaka? När det var så illa ställt i byn ändå. Mor skulle väl tro att vargarna tagit henne, eller björnen. Fast hon kände ju till att den

danska hären hade gått över gränsen. Ändå var det nog vargarna som skulle få skulden. De här två knektarna var värre än vargarna!

Den som höll i henne försökte säga något försonligt till knekten med kniven men det hjälpte inte, ilskan sprutade ur de smala ögonen. Han tog ett stadigt tag om knivskaftet och måttade in bladet mot hennes hjärta. Nu är det ute med mig! dånade det i Karins huvud. Nu dör jag.

Hon vred på kroppen så gott det gick i fångenskapen, och knekten som skulle sticka ner henne röt åt henne att stå stilla och siktade in sig på nytt. Knekten som höll henne hade flyttat upp händerna till översta delen av överarmarna. Plötsligt slängde Karin huvudet åt sidan och bet till så hårt hon kunde om hans pekfinger. Dansken gav till ett illvrål och omedvetet släppte han på greppet om hennes armar.

Hon ryckte sig loss och dök under den andre knektens utspärrade ben, slog en kullerbytta, kom upp på fötter igen och sprang mot skogen. Hon hörde danskarna skrika och svära efter henne, men de var klumpigt klädda och det tog tid för dem att komma igång med att förfölja henne.

En pil ven förbi henne och borrhade in sig i en trädstam med ett sjungande ljud. Karin skenade över stenar och rötter, det var som om de bara fötterna inte snuddade vid marken. Kvistar från snår och lågväxande träd piskade ansiktet men hon kände det inte, hon måste vidare, bort från männen som ville döda henne. En ny pil ven förbi men ganska långt ifrån henne.

Hon sprang uppför ett litet berg och studsade ner på andra sidan och vidare in i mellan stammarna i skogen. Hon fastnade i snår men slet sig loss och skyndade vidare. Ännu var hon långtifrån trygg. Männen skulle jaga henne så länge de förmådde, och även om de inte rörde sig lika lätt som hon var de vuxna och hade längre steg.

Karin kom in i ett myrområde och hoppade från tuva till tuva och det luktade ruttet från det klafsiga vattnet som kändes isande kallt om benen, in i lövskogen igen med täta hagtornssnår med törnen som rev upp småsår på den bara huden. Till sist orkade hon inte springa längre. Hon sjönk ner på marken och lutade ryggen mot den smala stammen av en rönn. Hon flåsade och flämtade och darrade i hela kroppen. Så la hon huvudet på sned och lyssnade spánt. Ekarnas blad rasslade svagt i den lätta brisen, men annat kunde hon inte höra. Hon var het som en bakugn och torkade svetten från pannan med baksidan av en darrande hand.

Vad var det för tid på dagen? Solens strålar började redan bli sneda och så här i sommarslutet kom mörkret tidigt. Hon måste hitta hem för en natt ute klarade man inte. Det var de vilda djurens tid och de osaliga andarnas tid och underjordens varelsers tid. Sakta och med stöd av rönnen tog hon sig upp igen och hon var stel i lederna av den våldsamma ansträngningen.

Hon måste ha något att dricka men kunde inte se vatten i närheten. Istället stoppade hon några rönnbär i munnen och tuggade men de var omogna och torra och så beska att hon måste spotta ut dem igen. Rönnbär skulle inte samlas förrän de nypts av första frosten. Måtte den dröja länge än, en så usel sommar som de haft för tredje året i rad.

Karin såg sig om. Hon hade inte en aning var hon befann sig eller åt vilket håll byn låg. Som hon sprungit hade hon tappat all känsla för riktningen. Hon tog sig upp på den högsta punkt hon kunde finna men det hjälpte inte. För att få ordentlig sikt måste hon klättra upp i en ek. Första biten uppför stammen var besvärlig, men hon höll sig i barken och tog stöd med tårna i sprickorna tills hon nådde första klykan. Därefter smalnade stammen och hon kunde ta sig

upp mot kronan så högt som hon var säker på att grenarna skulle hålla hennes tyngd.

Skog och skog och skog och enstaka berg. Hon kunde inte urskilja någonting som gav vägledning. Karin klättrade ner igen och nu måste hon bestämma sig. Hon blundade och snurrade på sig några varv och beslutade sig för att åt det håll hon stannade mot skulle hon gå. Det ena var lika mycket värt som det andra.

Efter en liten stund kom hon in på en annan liten myr och hon satte sig på knä och pressade ner myrmossan med händerna och formade dem sedan till en skål som hon lät fylla med det framvällande vattnet. Det var brunt och luktade otäckt och smakade lika otäckt men det var ändå vatten som kunde liva upp henne. Samtidigt baddade hon ansiktet och de såriga benen med myrvattnet.

Grodorna krälade i den vattensjuka marken och kvackade i kör, hon såg snokar ringla för att skaffa sig ett lätt byte som middagsmål och flygfäna var så många att de bildade moln, mest var det myggor som fortfarande stack trots att det var så sent på året, men också flugor och flyn och krankar, skimrande trollsländor och så de värsta flygfän hon visste, de lömska bromsarna med sina fläckiga vingar, och deras blodsugarbett var som att bli stucken av en grov nål.

Hon fäktade med armarna och sprang mot torrare mark. Det sved på benen efter alla betten från hungriga, vingade smådjur. Med en ilning av skräck märkte hon att solen sjunkit ett gott stycke på en kort stund. Hon skulle inte hitta hem! Hon skulle tvingas stanna ute i skogen hela natten, prisgiven åt alla möjliga faror.

Gammelmormor hade berättat att när hon var liten hade det varit en sådan nöd i Varend, att många föräldrar till nyfödda barn måste sätta ut dem i skogen. De kunde inte sörja för dem och om de hade fått leva skulle de andra inte

få tillräckligt med föda. Vilddjuren hade fått sitt skrovsmål. De där vargarna, som strök omkring i flockar, alltid på jakt efter föda, med öppna käftar och vassa huggtänder och med tungan hängande utanför.

Flera gånger hade vargflockar varit nära byn, och far och de andra männen i byn hade skjutit flera djur med pilar. Det måste finnas ett oräkneligt antal av dem kvar i skogarna. Om vintern hörde deras klagande tjut och det lät som en människa i stor nöd.

Plötsligt tyckte hon att det fanns vargar runt om henne, att de stod i rad och tittade på henne med sina glänsande ögon och gapande käftar. Så länge hon kunde minnas hade mor varnat för vargen, men att leta reda på ett bortsprunget får var viktigt och mitt på dagen och under sommaren kunde det ju inte vara så farligt att gå i skogen.

Men mor visste ju inte att danska knektar också var ute efter henne. De hade också käftar med vassa tänder och de ville slita henne i stycken.

Karin frös och var het på en gång. Hon måste komma hem till mor innan mörkret föll. Åter började hon springa och tog hela tiden nya mål för att inte löpa i cirkel: det stora trädet därborta, klippan, berget, ett nytt, högt träd.

Lokatten också. Den stora, lurande, smygande katten med tofsar på öronen, mycket större än tamkattorna hemma, lokatten med sina långa klor och med sin aptit på kött. Den måste man vara rädd för. Och björnen! Far och männen hade talat om björnfrossan. De hade skakat så mycket när de mött en björn att de inte kunnat föra pilen till bågsträngen.

Bara man slapp mörkret! Så länge det i alla fall var lite ljus kunde man upptäcka och undvika de värsta farorna. Var inte solen på väg att gå ner bakom trädtopparna? Hade det inte kommit ett kyligt nattstråk i värmen? Hon fick en känsla av att danskens kniv kanske hade varit att föredra

mot alla de vilddjur och alla de spöken och gastar som släpptes lösa i mörkret!

Hon hittade plötsligt en stig och hoppet flammade upp. En stig kunde innebära att hon var på väg till människors boningar. Om hon inte hann hem till byn kunde hon få gästa hos främmande i någon annan by. I Varend släppte man ingen hungrande utan mat och ingen husvill utan nattvila. Men lika plötsligt som stigen börjat upphörde den och kanske den bara var upptrampad av djur för inte så länge sedan. Vargar...

Det blev sankare igen och vattnet vidgades till en liten insjö som var lätt att komma runt, men det var ingen sjö som människor bodde vid. På andra sidan stod en gammal lönn som var lätt att klättra upp i, och från dess topp spanade hon på nytt ut över landskapet. Skog och skog och skog. Var det samma skog? Hade hon i alla fall gått i cirkel som var så lätt att göra när man gått vilse? Eller... var det inte något blått som blänkte till långt borta i fjärran? En stor sjö? Skulle hon kunna hinna dit?

Solen såg glödande röd ut nu, ett klot som beredde sig att gå till ro för natten. Kanske hon borde stanna uppe i trädet tills det ljusnade igen? Var hon inte säkrare där? Men hon beslutade sig för att fortsätta så långt hon kunde i det ljus som var kvar, alltid fanns det något annat träd att klättra upp i.

Åt vilket håll var det hon gått nu? Karin blev osäker. Det där konstigt formade klippblocket som liknade huvudet på en gubbe, hade hon inte gått förbi det? I så fall borde hon gå åt andra hållet. Men ändå... var det samma klippa? Hon stannade vid ett träd och insåg hur svårt det var att hålla riktningen.

Det lät som det sjöng till i något och så kom det vinande ljudet som hon kände igen. Pilen snuddade vid hennes hals

och naglade fast klänningen mot trädstammen. Så hörde hon förfärliga tjut.

De två danska knektarna kom springande mot henne. En av dem hade redan dragit sin kniv!

2

Pilen satt så hårt i stammen att hon inte fick loss den trots att hon tog i med båda händer. Danskarnas tjut skar i öronen och hon skrek själv av förtvivlan och vanmakt. Till sist slet hon till i tyget och lämnade kvar en stor bit av klänningen som satt fast i pilen.

Och åter var hon på flykt. Åter sprang hon som i blindo, men hon var trött och snavade över rötter och tumlade omkull, upp igen, vidare, snubblade över stenar, omkull, rulla framåt, upp och fly, fly. Hjärtat hamrade mot revbenen och huvudet kändes som om det höll på att sprängas men skräcken för danskarna fick hennes ben att slå trumvirklar mot marken.

När hon efter en lång stunds löpande fastnade med foten i ett hål i jorden och föll, orkade hon inte ta sig upp utan låg kvar med ansiktet nerborrat i det glesa gräset. De fick döda henne då. Hon kunde inte mer. Om de ville sticka sina långa knivar i hennes kropp var det inget att göra åt. Hon snyftade och hulkade och väntade på att höra knektarnas vrål och deras klampande stövlar.

Men ingen kom och hon rullade runt på rygg och stirrade upp mot himlen. Den lätta vinden torkade upp svetten i ansiktet och kändes skön mot huden. Hon kavade sig upp på armbågarna och mödosamt kunde hon sätta sig. Skuggorna var långa nu och skymningen mjukade upp konturerna och kom dem att smälta samman. Karin reste sig och drog djupt efter andan. Leder och lemmar värkte och ankeln kändes som den gått av.

Skulle hon i alla fall försöka ta sig upp i ett högt träd? Nej, det skulle inte gå, inte med den skadade foten. Hon linkade över en mosse och upp på en brant slänt. Det fladdrade till i luften och något stort kom flygande mot henne och hon fick huka sig för att inte komma i vägen. En slaguggla med väldiga vingar. Nattdjuren hade vaknat till liv och jagade föda.

Föda... Hungern rev i magen men hungrig hade hon varit så många gånger att det inte bekom henne särskilt. Ibland fick man ingen mat och det var inte mer med det. Det var först när svälten visade sitt håfulla ansikte som det blev allvarligt. Annat var värre. Hur skulle hon klara natten? Hon måste ju vara långt ifrån Ullemåla och bebodda trakter. Karin haltade ner i en dalgång och grinade illa varje gång hon måste sätta ner den skadade foten.

När hon kom upp ur dalen såg hon plötsligt en slät, mörk yta breda ut sig. En stor sjö! Så stor att hon kunde upptäcka åtskilliga öar som låg som ruvande skymningsskuggor på vattnet. Karin linkade ner till stranden och vadade ut en bit och vattnet kylde smärtan. Det var långgrunt och botten var småstenig. Hon satte sig ner tills vattnet nådde henne till hakan och där blev hon sittande en lång, skön stund.

Men när det blev riktigt mörkt kunde hon inte stanna i vattnet. Då kunde strömkarlen ta en och dra ner en till sitt rike under vattnet och man kom aldrig upp igen. Det dröp om den trasiga klänningen när hon traskade upp och hon följde strandkanten genom att gå på den gräsbevuxna brädden.

Vad var det där? En stuga? Kunde det vara möjligt? Nattläger. Vila. Mat. När hon kom närmare såg hon att det lilla huset var fallfärdigt, men så bodde ju många. Dörren var skev och knirkade när hon öppnade. En frän lukt av rutten halm slog emot henne. Stugan var tom och

övergiven men den var ändå ett skydd. Hon sopade ner de svartruttade halmstråna från en av de väggfasta bänkarna och la sig på den och kröp ihop med armarna över bröstet.

Rökhålet i taket var öppet, men det regnade ju inte och de tassande prasselljuden från möss eller råttor bekom henne inte. Dörren var ju stängd och vilddjuren kunde inte komma åt henne. Hon var så utmattad och övertrött att hon hade svårt att somna. De två danska knektarna dök upp för hennes inre syn och hon darrade när hon tänkte på deras knivar. Hon tyckte att hon fortfarande hade kvar smaken av knektnäve i munnen och hon spottade i mörkret och gned läpparna med handen.

När hon till sist somnade blev drömmarna oroliga och då och då spratt hon till och satte sig rakt upp på bänken och stirrade ut i natten innan hon föll i sömn igen.

I gryningen vaknade hon på allvar av att de första solstrålarna letade sig ner genom hålet i taket. Karin gäspade och sträckte på sig och hon mådde mycket bättre. Försiktigt öppnade hon den skeva dörren och kisade ut. Inga danskar. Utanför stugan fanns mängder av blåbärs- och lingonris. Blåbären hade blivit vattniga och visserligen hade den kalla sommaren försenat mognaden av lingonen men det fanns tillräckligt med bär för att stilla den värsta hungern och vatten var det bara att lägga sig raklång och dricka direkt ur sjön.

Så fortsatte hon att gå på gräsbrädden längs stranden och värken i ankeln var nästan borta. När solen stod som högst på himlen tyckte hon att hon började känna igen sig. Kunde sjön vara Åsnen? I så fall var det inte så långt till Ullemåla. Hon kom fram till en strandlinje med ett par öar som hon var säker på att hon sett tidigare och hon fann stigen där hon gått med mor några gånger. Det var bara att följa den genom skogen och lövängarna.

När mor fick se henne slog hon armarna om henne utan att säga något, och utan att förstå varför började Karin gråta igen. Det var så skönt att känna mors närhet och omfamningen förmedlade värme och trygghet. Så sköt mor henne varligt ifrån sig och såg granskande på henne. Hon ruskade lätt på huvudet när hon såg den trasiga klänningen och de såriga och rispade benen.

- Är du hungrig?

- Jag åt lite bär i morse.

- Det finns kålsoppa och mos av rovor. Jag ska äta med dig.

- Mor, jag hittade inte fåret därför att...

- Såja, såja, det pratar vi om sedan. Nu spisar vi.

Karin klev över den höga tröskeln och mor hukade vant för den låga dörrposten och hon lämnade dörren öppen för ljusets skull. Rökhålet i taket släppte inte in så mycket ljus.

Karin satte sig på sin vanliga plats på bänken och mor hällde upp kålsoppa i den urholkade skålen i bordet. De åt av soppan under tystnad med träskedarna, och som de brukade tog de av soppan på var sin sida i skålen så att skedarna inte stötte ihop. Därefter fyllde mor skålen med det goda rovmoset och till det drack de bykällans vatten.

På golvet vaggade de feta gässen omkring, hönsen sprätte i halmen, en katt låg och sov i ett hörn, lammet stötte med nosen mot henne, griskultingen bökte på sitt ställe mitt i rummet, Kalven, som hittills också varit inomhus, hade blivit så stor att mor hade kunnat släppa ut den. Luften inne i stugan var tung och mättad och välbekant. Om vintern var dörren ständigt stängd för kylans skull och då kunde det bli svårt att andas ibland.

- Berätta nu för mig, uppmanade mor. Jag var rädd att jag inte skulle få se dig mer.

- Två knektar ville döda mig.

- Knektar?